Nota

Verslag van Resultaten

landschappelijk bodemonderzoek: 2020H176

Roeselare Grote Bassinstraat - Kattestraat

Ruben Vergauwe, Pieter Laloo

Ghent Archaeological Team bv
Dorpsstraat 73
8450 Bredene

Colofon

Project:
Roeselare Grote Bassinstraat - Kattestraat

Archeologienota ID:
14347

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bv (GATE)
Ruben Vergauwe, Pieter Laloo

© 2020 - GHENT ARCHAOLOGICAL TEAM bv
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bv.

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel ii

Inleiding iii

Verslag van Resultaten 1

1. Samenvatting bekrachtigde archeologienota 1

2. Landschappelijk bodemonderzoek [LB] 3

2.1 Beschrijvend gedeelte 3

2.1.1 Administratieve gegevens 3

2.1.2 Onderzoeksopdracht 3

2.1.2.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied 3

2.1.2.2 Randvoorwaarden 4

2.1.3 Werkwijze en strategie van het onderzoek 4

2.2 Assessmentrapport 6

2.2.1 Resultaten boringen 6

2.2.1.1 Sedimentaire eenheden 6

2.2.1.2 Bodemontwikkeling 6

2.2.2 Interpretatie onderzoeksgebied 8

2.2.3 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed 9

Bibliografie 17

Bijlage 18

INLEIDING

De opdrachtgever plant in Roeselare (gem. Roeselare, prov. West-Vlaanderen) aan de Grote Bassinstraat en Kattestraat een nieuwe verkaveling. Aangezien de geplande bodemingrepen de criteria opgesteld door het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid overschrijden, is conform de huidige regelgeving[1] een archeologisch vooronderzoek vereist dat resulteert in de opmaak van een archeologienota. De archeologienota werd opgemaakt op basis van een bureauonderzoek met advies naar een uitgesteld onderzoekstraject en is reeds bekrachtigd (ID 14347).

GATE bv werd aangesteld voor de uitvoering van het uitgestelde onderzoekstraject, zoals voorgeschreven in de bekrachtigde archeologienota. Onderstaand Verslag van Resultaten vormt het gedetailleerde verslag van het uitgestelde vooronderzoek en vormt de basis voor het advies naar verder onderzoek, werfbegeleiding of vrijgave.

[1] Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en Het decreet houdende de wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 naar aanleiding van de ex-post evaluatie.

VERSLAG VAN RESULTATEN

1. Samenvatting bekrachtigde archeologienota

Onderstaande tekst wordt integraal overgenomen uit de "*Samenvatting*" (Pepermans, Devalckeneers 2020a, 39-40) van de bekrachtigde archeologienota (ID: 14347).

"Het plangebied situeert zich net ten noordwesten van de stadskern van Roeselare, aan de noordoostkant van het Grote Bassin. Het ligt net ten noorden van de vallei van de Mandelrivier en ligt daarmee in de lager gelegen delen van de stad. Het gehele plangebied staat op de bodemkaart gekarteerd als OB (antropogeen bebouwde zones). In de nabije omgeving komen er echter vochtige zandleembodems voor van het type Pcc of Pdc. Pcc-bodems zijn matig droge lichte zandleembodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont. Andere bodemtypes die regelmatig voorkomen in de omgeving zijn droge tot matig droge lemige zandbodems met weinig duidelijke ijzer en/of humus B-horizont.

Op het plangebied zelf is nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. De percelen deden lang dienst als landbouwgrond. In de jaren '60 werd het plangebied pas bebouwd met de huidige sociale woningen. In de nabije omgeving werden eerder al archeologische vondsten aangetroffen uit het neolithicum, de Romeinse periode, de vroege tot late middeleeuwen en nieuwe tijd.

Door de gunstige ligging op de rand van de vallei van rivier De Mandel, bestaat de kans dat het plangebied in interessant gebied betrof gedurende verschillende archeologische perioden, mogelijk betreft het dus een gunstige zone voor het aantreffen van steentijdsites, steentijdartefacten of bewoning uit latere archeologische perioden. Voor de periode na de late middeleeuwen beschikt men over enig kaartmateriaal dat er op wijst dat dit gebied gedurende de nieuwe tijd en nieuwste tijd steeds akkerland betrof. De kans om bewoningssporen aan te treffen uit de nieuwe tijd of nieuwste tijd is bijgevolg miniem. De vermoedelijke afdekking van archeologische niveaus, geografische ligging van het projectgebied in de Mandelvallei en de indeling van het landschap als akkers op de historische kaarten maken echter dat de aanwezigheid van een archeologische site niet onwaarschijnlijk is. Bovendien is de precieze graad van verstoring veroorzaakt ter hoogte van de gebouwen niet gekend. Wel is er geweten dat de geplande werken een aanzienlijke impact zullen hebben op de ondergrond. Het uitgevoerde bureauonderzoek kan geen uitsluitsel geven omtrent de eventuele aan -of afwezigheid van een archeologische site. De enige manier om concrete informatie in te winnen over de al dan niet aanwezigheid van een archeologische site(s) uit de steentijd, de metaaltijden, de Romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwe tijd, is veldonderzoek.

Om bovengenoemde redenen wordt geadviseerd een verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem in de vorm van landschappelijk booronderzoek uit te voeren om een beter inzicht te krijgen in de intactheid van de bodem en de diepte van eventuele relevante archeologische niveaus. Indien daarbij blijkt dat

er bodemkundig gezien potentieel is op de aanwezigheid van steentijd, dient er een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem plaats te vinden door middel van een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek. Na deze onderzoeken, die zich toespitsen op de bewaring van de bodem en het al dan niet aanwezig zijn van een steentijdsite, dient het projectgebied nog onderzocht te worden via proefsleuven indien de landschappelijke boringen de aanwezigheid aantonen van een archeologisch niveau binnen de perimeter van de geplande uitgravingen.

De modaliteiten van de voorgestelde onderzoeksmethoden worden besproken in het programma van maatregelen. De vraagstellingen per onderzoeksmethode worden eveneens behandeld in het programma van maatregelen. Elke onderzoeksmethode is succesvol beëindigd wanneer haar vraagstellingen succesvol kunnen worden beantwoord. Zolang niet alle onderzoeksvragen succesvol kunnen worden beantwoord, dient men over te gaan op de volgende onderzoeksmethode zoals hierboven besproken (Pepermans, Devalckeneers 2020a, 39-40)."

2. Landschappelijk bodemonderzoek [LB]

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 *Administratieve gegevens*

Projectcode	2020H176			
Locatiegegevens	Gemeente	Roeselare		
	Deelgemeente	Roeselare		
	Adres	Grote Bassinstraat		
	Toponiem	Grote Bassinstraat		
Bounding box (Lambert EPSG:31370)	X1	61885	X2	62043
	Y1	183108	Y2	183211
Kadastrale gegevens	Gemeente	Roeselare		
	Afdeling	4		
	Sectie	D		
	Perceelsnummer(s)	893g4, 893n3, 893v2, 893w2, 893x2, 893y2, 893z2, 893a3, 893b3, 893d3, 839c3, 893e3, 893f3, 894d2 (partieel), 895v3, 895z3, 895t3, 895y3, 895s3, 895r3, 895x3, 895n3, 895m3, 895l3, 895k3, 895w3, 895h3, 895g3, 895f3, 895e3, 895a4		
Zoektermen Inventaris Onroerend Erfgoed	Landschappelijk bodemonderzoek			
Betrokken actoren / specialisten (+ functie)	Ruben Vergauwe (aardkundige-archeoloo), Pieter Laloo (erkend archeoloog)			
Externe advisering	/			

2.1.2 *Onderzoeksopdracht*

2.1.2.1 <u>Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied</u>

In het landschappelijk booronderzoek moeten volgende vragen beantwoord worden:

- Welke bodemhorizonten worden in de boringen of profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?
- Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en het omliggende landschap?
- Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?
- Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:
- Wat is de aard van dit niveau?
- Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?
- Kan dit niveau gedateerd worden?
- Zijn er aanwijzingen dat dit niveau geassocieerd kan worden met een archeologische site?
- Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?
- Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?

2.1.2.2 Randvoorwaarden

In de bekrachtigde archeologienota werd een uitgesteld onderzoekstraject uitgeschreven dat aanvangt met een landschappelijk bodemonderzoek bestaande uit 30 boringen. Gezien de recente bouwgeschiedenis van dit perceel werd aanvankelijk geopteerd om eerst een ruimere spreiding (ongeveer 1 op 2 boringen) uit te voeren om zo zicht te krijgen op de verspreiding van de verstoring, zowel verticaal als horizontaal, en vervolgens in een tweede fase te verdichten conform het voorgestelde grid met de overgebleven boringen. Na de eerste fase en het uitvoeren van 15 boringen over het gehele projectgebied was duidelijk dat de mate van verstoring dermate was dat aanvullende boringen geen bijkomende informatie zou opleveren. Concluderend werden dus 15 van de 30 voorgestelde boringen uitgevoerd.

2.1.3 *Werkwijze en strategie van het onderzoek*

In het Programma van Maatregelen in de bekrachtigde archeologienota (Pepermans, Devalckeneers 2020b*)* werd een boorgrid voorgesteld dat werd gebruikt voor dit landschappelijk bodemonderzoek. In dit voorstel werden 30 boringen uitgezet in het projectgebied op verschillende boorraaien. Uiteindelijk werden 15 van deze boringen uitgevoerd (zie §2.1.2.2.). De boringen hadden een interval van ca. 15 m op iedere boorraai en de boorraaien onderling hadden een interval van ca. 17 m. De maximale diepte van de boringen was ca. 1.2 m diep, behalve de boringen waar het boren werd belemmerd door solide objecten of puinpakketten in de bodem. Dit volstond om de bodemopbouw en -bewaring te bepalen, zoals wordt voorgeschreven in het opgesteld traject (Pepermans, Devalckeneers 2020b, 5). Het sediment uit de boringen werd stratigrafisch uitgespreid op een zwart plastiek en beschreven en geregistreerd door een aardkundige.

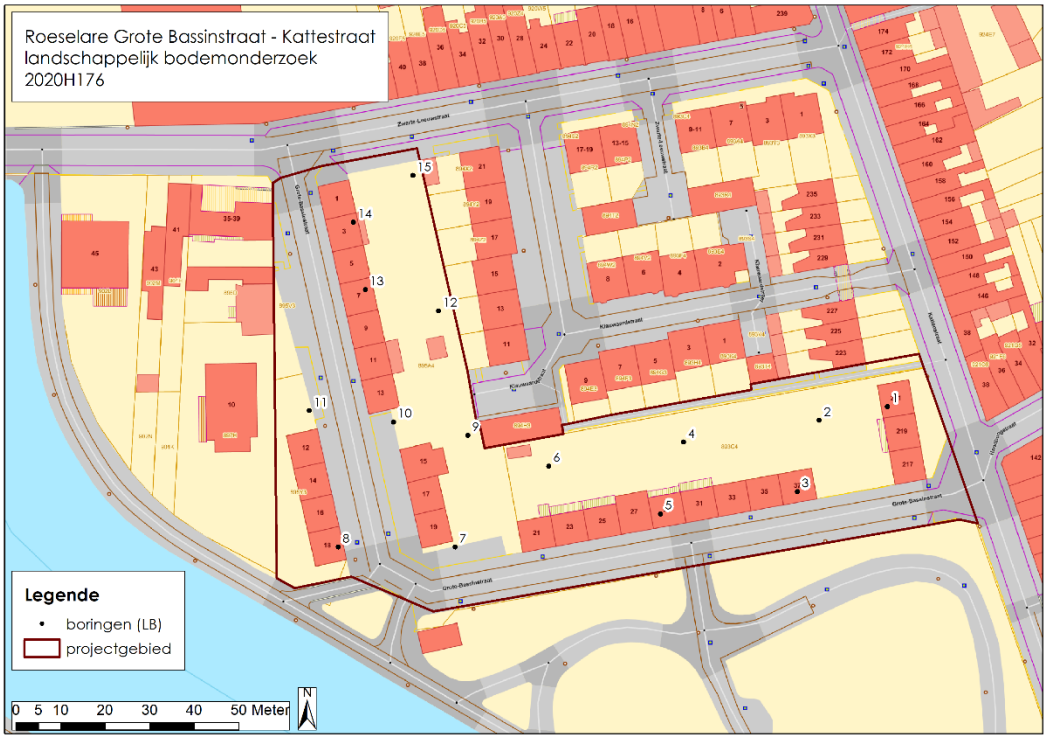

Figuur 1: Situering van de boringen op het GRB (©Geopunt).

Figuur 2: Situering van de boringen op de recente orthofoto (©Geopunt).

2.2 Assessmentrapport

2.2.1 *Resultaten boringen*

Zoals in voorgaande paragrafen reeds werd toegelicht werden in het kader van het landschappelijk bodemonderzoek 15 boringen uitgevoerd in het projectgebied. Op basis van de pedo-sedimentaire registratie van de bodemprofielen was het mogelijk om 2 sedimentaire eenheden en 2 vormen van bodemontwikkeling te identificeren.

2.2.1.1 Sedimentaire eenheden

Eolisch zandleem: Deze eerst sedimentaire eenheid is opgebouwd uit homogeen beige-bruin lichte zandleem (Figuur 3). Dit wordt in alle profielen, waar de oorspronkelijk moederbodem nog bewaard is, teruggevonden in de basis van het profiel. Deze eenheid wordt geïnterpreteerd als de eolische afzetting daterend uit het Laat-Weichseliaan.

Antropogene pakketten: Deze pakketten hebben een sterk variabele opbouw, maar bestaan overwegend uit een donker grijsbruin lichte zandleem, rijk aan organisch materiaal en diverse vormen van bouwpuin (Figuur 4).

2.2.1.2 Bodemontwikkeling

Ap-B-C-profiel: Deze bodemprofielen worden teruggevonden in boringen 2, 4, 12 en 15 en worden opgebouwd door een ploeglaag (hier een recent verstoord horizont) waaronder nog een bruine B-horizont wordt aangetroffen. Deze B-horizont laat zich vooral kenmerken door kleur- en structuurvorming en uit zich als een bruingrijs korrelig niveau boven het homogeen beige sediment waaruit de moederbodem is opgebouwd (Figuur 3).

Ap-C-profiel: De overige boringen tonen een profiel dat wordt opgebouwd uit een ploeglaag boven de moederbodem (Figuur 4). '*Ploeglaag*' wordt hier in een meer ruimere betekenis gebruikt. Het gaat immers telkens om een recent verstoorde toplaag die sterk variabel is in dikte en samenstelling, maar altijd het resultaat is van een intense homogenisatie en artificiële aanrijking met organisch materiaal.

Figuur 3: Boring 4.

Figuur 4: Boring 14.

2.2.2 *Interpretatie onderzoeksgebied*

De aardkundige interpretatie van het projectgebied is relatief eenvoudig op basis van de beschikbare informatie uit de boringen. De natuurlijke bodem is opgebouwd uit eolisch zandleem dat tijdens het Laat-Weichseliaan werd afgezet. In deze afzettingen is een zogenaamde bruine bodem ontwikkeld, gekenmerkt door de aanwezigheid van een bruine verwerings-B-horizont. De belangrijkste observaties met betrekking tot de bodemopbouw en -bewaring zijn echter het resultaat van de recente gebruiksgeschiedenis. De bouw en afbraak van de verkaveling die tot voor kort aanwezig was op het projectgebied heeft de bodem tot grote diepte verstoord. Deze verstoring varieert tussen ca. 45 cm diep, waar de bodem het best is bewaard en nog een B-horizont aanwezig is, en ca. 100 cm diep.

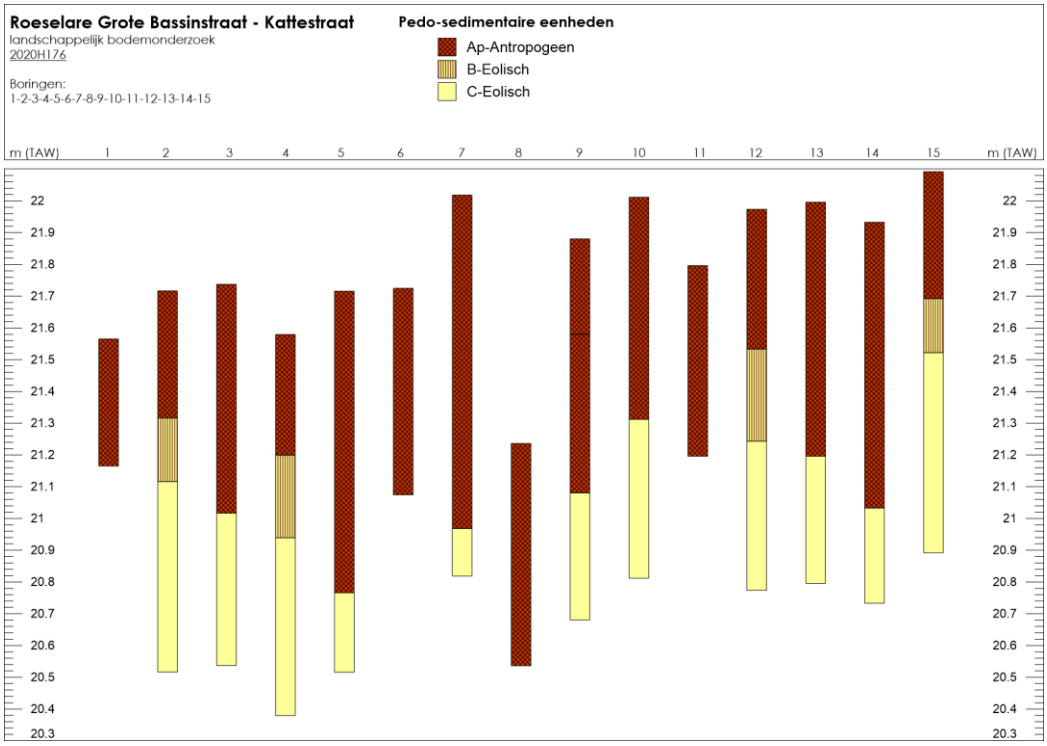

Figuur 5: Schematische weergave van pedo-sedimentaire eenheden van boringen 1 tot 15.

2.2.3 *Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed*

In het kader van eventueel verder archeologische onderzoek dient een synthese te worden gemaakt naar de verwachting van archeologisch erfgoed. De kans op het aantreffen van gaaf bewaarde in situ vindplaatsen van steentijd vondstenconcentraties wordt laag ingeschat voor het projectgebied. De reden hiervoor is het ontbreken van een goede bodembewaring of een afgedekte paleobodem. Uit de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek blijkt dat nergens een begraven loopoppervlak aanwezig was en dat de bewaringscondities van de bodem op een slechte bewaring wijzen. De bodem kan beschouwd worden als diep verstoord, tot ca. 100 cm diep, waarin slechts lokaal de bewaringscondities minder slecht zijn een nog een restant van de oorspronkelijk bodem aanwezig is.

Wat de jongere periodes betreft kan de aanwezigheid van eventuele archeologische sporenconcentraties niet helemaal worden uitgesloten. Op basis van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek bevindt er zich nog een archeologisch niveau vanaf de ondergrens van de ploeglaag en de moederbodem, met inbegrip van enige B-horizonten. Eventueel aanwezige sporen kunnen herkend worden vanaf de eventueel aanwezige B-horizont, maar zeker vanaf de C-horizont. De exacte diepte van dit archeologisch niveau is variabel binnen het projectgebied, maar situeert zich tussen ca. 45 en 100 cm diep. Hoewel strikt genomen een archeologisch niveau kan herkend worden moet dit echter genuanceerd worden op basis van de plaatselijk ingrijpende verstoringen als gevolg van de reeds voltooide werkzaamheden en bodemingrepen. Enig aanwezig archeologisch erfgoed zal dus meer dan waarschijnlijk tot een relatief grote diepte verstoord zijn. Op basis van de informatie uit de boringen wordt duidelijk dat enkel lokaal de verstoring '*beperkt*' blijft tot ca. 45 cm diep.

2.2.4 *Afbeeldingen bodemprofielen*

Figuur 6: Boring 1.

Figuur 7: Boring 2.

Figuur 8: Boring 3.

Figuur 9: Boring 4.

Figuur 10: Boring 5.

Figuur 11: Boring 6.

Figuur 12: Boring 7.

Figuur 13: Boring 8.

Figuur 14: Boring 9.

Figuur 15: Boring 10.

Figuur 16: Boring 11.

Figuur 17: Boring 12.

Figuur 18: Boring 13.

Figuur 19: Boring 14.

Figuur 20: Boring 15.

BIBLIOGRAFIE

Literatuur:

Pepermans, J, Devalckeneers, L., 2020a. Archeologienota: verslag van resultaten, Roeselare Grote Bassinstraat – Kattestraat (prov. West-Vlaanderen), Monument Vandekerckhove nv, Ingemunster.

Pepermans, J, Devalckeneers, L., 2020b. Archeologienota: programma van maatregelen, Roeselare Grote Bassinstraat – Kattestraat (prov. West-Vlaanderen), Monument Vandekerckhove nv, Ingemunster.

Collecties:

Kaartmateriaal:

Digitale bronnen:

- www.geopunt.be

BIJLAGE

Figurenlijst:

Figuur 1: Situering van de boringen op het GRB (©Geopunt). 5
Figuur 2: Situering van de boringen op de recente orthofoto (©Geopunt). 5
Figuur 3: Boring 4. 7
Figuur 4: Boring 14. 7
Figuur 5: Schematische weergave van pedo-sedimentaire eenheden van boringen 1 tot 15. 8
Figuur 6: Boring 1. 10
Figuur 7: Boring 2. 10
Figuur 8: Boring 3. 11
Figuur 9: Boring 4. 11
Figuur 10: Boring 5. 11
Figuur 11: Boring 6. 12
Figuur 12: Boring 7. 12
Figuur 13: Boring 8. 13
Figuur 14: Boring 9. 13
Figuur 15: Boring 10. 14
Figuur 16: Boring 11. 14
Figuur 17: Boring 12. 15
Figuur 18: Boring 13. 15
Figuur 19: Boring 14. 15
Figuur 20: Boring 15. 16

Vereenvoudigde boorlijst (landschappelijk bodemonderzoek):

boring	horizont	begin	einde	bodem	stratigrafie	textuur	kleur
1	1	0	40	Ap	Antropogeen	P	donker grijsbruin
2	1	0	40	Ap	Antropogeen	P	donker grijsbruin
2	2	40	60	B	Eolisch	P	bruingrijs
2	3	60	120	C	Eolisch	P	beige
3	1	0	72	Ap	Antropogeen	P	donker grijsbruin
3	2	72	120	C	Eolisch	P	beige
4	1	0	38	Ap	Antropogeen	P	donker grijsbruin
4	2	38	64	B	Eolisch	P	bruingrijs
4	3	64	120	C	Eolisch	P	beige
5	1	0	95	Ap	Antropogeen	P	donker grijsbruin
5	2	95	120	C	Eolisch	P	beige
6	1	0	65	Ap	Antropogeen	P	donker grijsbruin
7	1	0	105	Ap	Antropogeen	P	donker grijsbruin
7	2	105	120	C	Eolisch	P	beige
8	1	0	70	Ap	Antropogeen	P	donker grijsbruin
9	1	0	30	Ap	Antropogeen	P	donker grijsbruin
9	2	30	80	Ap	Antropogeen	P	grijsbruin
9	3	80	120	C	Eolisch	P	beige
10	1	0	70	Ap	Antropogeen	P	donker grijsbruin
10	2	70	120	C	Eolisch	P	beige
11	1	0	60	Ap	Antropogeen	P	donker grijsbruin
12	1	0	44	Ap	Antropogeen	P	donker grijsbruin
12	2	44	73	B	Eolisch	P	bruingrijs
12	3	73	120	C	Eolisch	P	beige
13	1	0	80	Ap	Antropogeen	P	donker grijsbruin
13	2	80	120	C	Eolisch	P	beige
14	1	0	90	Ap	Antropogeen	P	donker grijsbruin
14	2	90	120	C	Eolisch	P	beige
15	1	0	40	Ap	Antropogeen	P	donker grijsbruin
15	2	40	57	B	Eolisch	P	bruingrijs
15	3	57	120	C	Eolisch	P	beige